

בגרות מהסרטים

26

הכנס ה-

ותחרות היצירה הצעירה
של בוגרי מגמות התקשורת והקולנוע בחמ"ד

שבט תשפ"ג | פברואר 2023

הפקת פרסומים בחמ"ד: **אתי אורלב**, סגנית ראש מנהל החמ"ד
עריכה: **רויטל שטרן**, מפקחת ארצית על לימודי תקשורת ואמנויות בחמ"ד
הפקת העיתון: **כנרת גמרא**, מדריכה ארצית להפקות בחמ"ד
עריכת לשון: **מוריה שטרן**, מנפאוואר פתרונות שפה
ריכוז פרסומים בחמ"ד: **שרה תורג'מן**
עיצוב וסדר: **נעה כהן-שלמון**
הוצאה לאור: **גף הפרסומים, משרד החינוך gov**

כתובת אתר המנהל: <http://cms.education.gov.il/EducationCMS/Units/hemed>

מנהל החינוך הדתי על ראשיו, מחנכיו, מנהליו, מפקחיו וחברי מועצת החמ"ד, מחויבים לחינוך ילדי ישראל ליראת שמיים ולחיי תורה ומצוות באהבה.

אנו פועלים כדי להתקרב ולקרב אל אבינו שבשמיים – מתוך אמונה עמוקה והשקפת עולם מגובשת ושקולה, מתוך מחויבות לחינוך כשליחות לכלל ישראל, מתוך שאיפה לשותפות ביצירת חברת מופת ומתוך מחויבות לתורה ולהלכה.

בתי החינוך של החמ"ד הם כמשפחה עבור כל הבאים בשעריהם: תלמידים, הורים, מורים ומנהלים – בית חינוך כמשפחה.

בתי החינוך של החמ"ד הם בתים של תורה, של יראת שמיים ואהבת ה' ושל מידות טובות ודרך ארץ.

בתי החינוך של החמ"ד מעודדים טיפוח זהות אישית ציונית-דתית וחברתית-אזרחית.

בתי חינוך של החמ"ד מלמדים באהבה ומחזקים את רוח האדם.

בתי החינוך של החמ"ד מקדמים למידה משמעותית, חדוות הדעת ומצוינות.

מטרות החינוך הממלכתי דתי:

בין אדם לעצמו:

חינוך למידות טובות ושאילה לצמיחה מתמדת ולמצוינות בכל תחומי החיים.

בין אדם לאלוקיו:

חינוך לאמונה בקב"ה, לאהבת ה', ליראת שמיים ולחיי תורה ומצוות.

בין אדם לזולתו:

חינוך להכרת מעלת האדם, הנברא בצלם אלוקים, ולדבקות בכלל הגדול של "ואהבת לרעך כמוך" ובמצוות הנובעות ממנו.

בין אדם לעמו:

חינוך לאהבת כלל ישראל, מתוך אחריות אישית ומעורבות חברתית.

בין אדם לארצו ולמדינתו:

חינוך לאהבת הארץ, להכרה בערכה הרוחני, הלאומי וההיסטורי של מדינת ישראל, לאחריות לעתיד המדינה ולנכונות לפעול למענה.

ברכת ראשת המנהל לחינוך דתי – לכנס מגמות תקשורת וקולנוע

שושנה נגר // מ"מ ראש מינהל החמ"ד

מורות ומורי מגמות הקולנוע, תלמידות ותלמידים יקרים.

הפילוסוף היהודי מרש"ן בובר ראה באמנות היהודית: "גורם עיקרי בעיצובה מחדש של נשמת האומה... רק כאשר יותן לאסתטיקה ולאמנות לתפוס את מקומן הראוי במרכז החיים היהודיים תוכל התחייה הלאומית להתחולל".

(מתוך דברים שנשא בקונגרס הציוני החמישי)

דבריו אלו מתחזקים בדברי הראי"ה קוק: "צריך להראות את הדרך איך נכנסים אל הסקנלין - דרך השער. השער הוא האלהות המתגלה בעולם, בעולם בכל יפיו והדרו, בכל רוח ונשמה, בכל חי ורמש, בכל צמח ופרח, בכל גוי וממלכה, בים וגליו, בשפירי שחק ובהדרת המאורות, בכשרונות כל שיח, ברעיונות כל סופר, בדמיונות כל משורר ובהגיונות כל חושב, בהרגשת כל מרגיש ובסערת גבורה של כל גבור".

(צמאון לאל חי, סדרת זרעונים פרק א')

זוהי השנה ה-26 לקיומו של הכנס המרהיב המביא לידי ביטוי את יצירות החמ"ד על המסך הגדול, והוא עדיין נס מרגש וכלל לא ברור מאליו.

הציונות הדתית ובתוכה מערכת החמ"ד, מחויבות מעצם טבען לשתי מערכות ערכים שהן לכאורה מנוגדות: העולם המודרני והעולם הדתי. מה גם, שלאורך הדורות כמעט ונעדרה יצירה חזותית מהעולם הדתי. אולם מחויבות כפולה זו שבתוכה כולנו חיים ופועלים היום, מייצרת חקר, עניין, התלבטות ומתח שמתוכן נולדת נקודת מבט חדשה, מגוונת ועשירה הנובעת מתוך תחושת שייכות וחיבור אל המקורות ואל הזיכרון ההיסטורי היהודי בתוך העולם הנוכחי המאתגר והמסעיר.

מתוך הסרט 'לקנות שנאל'

אינספור קשיים ולהגיע אל יצירה מוגמרת שדרכה ניכר עולמכם. נקודת זמן זו, בה סרטיכם מוצגים לראווה, היא הצעד הראשון בדרככם אל העולם ואל החותם שתשאירו בו בכל תחום בו תבחרו.

אני מבקשת להודות למוריכם הנפלאים שמנחים עבורכם את הכיוון, ועל ההשראה והמקצועיות שהם מנחילים. תודה גדולה למפקחת רויטל שטרן וצוות ההדרכה, שהם התשתית עליה ניצבות מגמות הקולנוע בחמ"ד, ולמשפחותיכם על הכתף התומכת בתהליך המאתגר והחשוב הזה.

אני מאחלת כי תמשיכו ליצור בתחומים רבים נוספים ותשמיעו את קולכם היפה בעולם.

בהצלחה רבה,

שושנה נגר,

ראשת מנהל החמ"ד

כך גם אתם יוצרים נפלאים, מנכיחים את גילוי ה' בעולם באמצעות יצירותיכם, ודרכן אתם מביאים אל המסך את עולמכם האישי, המבטא את מסגרות החיים בהן צמחתם.

אנו בחמ"ד מעודדים את היצירה לסוגיה השונים, יצירה הנובעת מפתיחות אל התרבות שסביבנו, יחד עם דבקות במורשתנו היהודית, תוך שאתם מוסיפים את התבלינים הייחודיים לכל אחת ואחד מכם. מיזוג מופלא זה מייצר אמנות רבת הבעה שביכולתה לתאר את חוויית האדם בעולם תוך שאלת שאלות וחיפוש אחרי משמעות ותשובות.

התוצרים המיוחדים שלכם מעידים על כוח רצון, סבלנות ודבקות במטרה ועל היכולת להתגבר על

מתוך הסרט 'רטט'

חשיבה מחדש על נושאי הסרטים התיעודיים במגמות הקולנוע והתקשורת בחמ"ד

רויטל שטרן // מפקחת ארצית על לימודי תקשורת, קולנוע ואמנויות בחינוך הדתי

מורים, בוגרים ותלמידים יקרים!

הצילום, הבימוי, העריכה וההפקה באופן מקצועי ולאורך זמן.

למרות הקשיים הללו, בסופה של השנה רוב הבוגרים עמדו במשימת ההפקה בכבוד ורובם היו ראויים להגשה לבגרות.

מתוך כ-50 סרטים שהוגשו השנה לתחרות, 12 סרטים עלו לגמר. ועדות המיון הראשונות היו מורכבות ככול שנה ממורי ההפקה במגמות התקשורת והקולנוע.

השנה אני בוחרת להתייחס לעשייה התיעודית אליה נחשפנו בצפייה בסרטי הגמר.

סרטים תיעודיים נעשים הן במגמות התקשורת והן במגמות הקולנוע. לעומת הנושאים המגוונים

יצירת סרטים בציבור הדתי היא כבר עובדה קיימת בעולמנו וטוב שכך, ולמרות זאת מאוד מרגש לצפות בכל שנה ביבול מרשים של יצירות שעוסקות במגוון הנושאים שמרכיבים את עולמנו.

השנה במיוחד כולכם ראויים לפרס על שהגעתם לקו הגמר עם שלל סרטים בשלים למרות מגפת הקורונה שנכנסה לחיינו החל מפורים של כיתה י' (תש"פ), בכל שנת הלימודים של כיתה י"א (תשפ"א) ובתחילת הלימודים בכיתה י"ב (תשפ"ב).

ההשלכות של המגיפה ומשך הזמן הארוך שלה הן לא קלות: למידה לא רציפה, ירידה במוטיבציה והתכנסות פנימית שהולידה פסיביות, וכמובן בתחום שלנו – קושי לתרגל וללמוד מרחוק את תחומי

מתוך הסרט 'מלאכית'

מתוך הסרט 'נופל וקם'

(אני מפנה אתכם למאמר בעיתון זה של חן גלון-קליין, המורה להפקה במגמת התקשורת באולפנת בהר"ן, הכותבת גם תובנות על שאלת האיך - אם בחרים בגיבור עם מגבלה, איך עושים את הסרט כך שלא ילך למקומות הצהובים אלא לעוצמות?).

כמפקחת ארצית על לימודי תקשורת וקולנוע כבר שנים רבות אני נחשפת לבחירה הזו של נושאי הסרטים התיעודיים ולמספרם הגדול, לא רק בחינוך הדתי אלא בכלל מגמות התקשורת והקולנוע בכל הארץ, ואני תוהה מדוע יש משיכה רבה לעסוק דווקא בגיבורים אלו.

מבלי להקטין את עוצמותיהם של גיבורים אלו המתמודדים בכל יום ובכל שעה עם המגבלה הפיזית או הנפשית, עדיין חסרים מאוד סרטים תיעודיים על אנשים שמגשימים או הגשימו חזון גדול, סרטים על יוצרים גדולים בכל תחומי האמנויות, סרטים על מחנכים מיוחדים, סרטים העוסקים בקשיים בלמידה בתוך המסגרת הבית ספרית, סרטי תחקיר על תופעה חברתית מעניינת או התייחסות לסביבה ולאקלים. לא מדובר בדרישה ליצירת סרטים חינוכיים ודידקטיים אלא לסרטים הנעשים מתוך סקרנות למרחב בו אנחנו חיים ולתופעות השונות בו, סרטים הנוגעים

שעוסקים בהם הסרטים העלילתיים: התמודדויות אישיות, יחסים במשפחה, סוגיות של זהות אישית ודתית, שמנו לב כי לאחרונה רבים מיצרי הסרטים התיעודיים בוחרים לעסוק באחר ובשונה ובעיקר באנשים עם מוגבלויות ובהתמודדות שלהם עם הקשיים שמזמנים להם החיים עם ההתמודדות הספציפית שלהם.

לא בדקתי את מידת הקרבה המשפחתית או האישית של היוצרים לדמויות שעליהן עשו את סרטי הגמר, אולם מניסיון של שנים רבות אני יכולה לומר שרוב היוצרים אינם קרובי משפחה של גיבורי סרטיהם ולכן הקרבה המשפחתית או האישית אינה המניע לעשייה זו.

אני יכולה להבין מה מושך את התלמידים לעשות סרטים בנושא של התמודדות עם קושי וחריגות של הזולת. הדמויות הללו שמוכנות להיחשף הן בדרך כלל חזקות ועוצמתיות, והסיטואציות הנולדות מהמפגש איתן הן קולנועיות מאוד. הסרטים על הדמויות הללו יוצרים הזדהות מיידית עם הקושי והמגבלה וכן הערכה על התמודדות הקשה עם מציאות מורכבת.

יתכן אפילו שהיוצרים מוצאים בהן הדהוד לקשיים שלהם ודמויות לחיקוי, ללמידה והזדהות.

לחברה הישראלית ואף יצאו לצילומים נוספים שוב כדי לדייק את דבריהם.

התוצאה היא סרט מרתק שעלה לגמר וכל חברי הוועדה שצפו בו כתבו הערה: סרט חשוב מאוד.

העיסוק בבניית זהות ובחיפוש זהות ובשאלות של זהות דתית בגיל ההתבגרות הוא נושא מרכזי בעבודות אמנות רבות של בני נוער במגמות האמנות הפלסטית, ואילו בקולנוע התיעודי במגמות התקשורת והקולנוע בשנים האחרונות הוא כמעט נעדר. אני מציינת את זה כעובדה ומאירה את זה כשאלה פתוחה למורים וליוצרים הצעירים של השנים הבאות.

מדוע לדעתכם אין עיסוק דומיננטי בסרטים התיעודיים בשאלת הזהות, ועוד בציבור שחי במתח קבוע בין עולם המסורת לעולם המודרני?

ושאלה נוספת - כיצד ניתן לעודד לתלמידים לעסוק בסרטיהם בדמויות עוצמתיות נוספות ומגוונות ובתופעות חברתיות?

אחד הפרדוקסים הידועים הוא שלמרות שתלמידנו במגמות לתקשורת לומדים על התקשורת, הם אינם

באופן ישיר וכן בעולמם של התלמידים ואף שואלים שאלות קשות.

כמו כן חסרים סרטים תיעודיים העוסקים באופן ישיר בעולמם ובזהותם של התלמידים.

אציין כאן כיוצא דופן סרט אחד כזה שעלה לגמר השנה, "צבר שחור". אני מרשה לעצמי לכתוב עליו כיוון שאני בחנתי את יוצריו / גיבוריו, תלמידי ישיבת קריית גת.

הסרט נוצר על ידי שני נערים צברים לחלוטין, דור שני לבני עדת יוצאי אתיופיה. ההורים שלהם עלו לישראל בצעירותם, למדו במוסדות החינוך הדתי, זכו כאן להשכלה גבוהה והתערו היטב במציאות הישראלית בתפקידים חינוכיים ומשמעתיים. ואילו הבנים, יוצרי הסרט, חשים שהחברה הישראלית והדתית עדיין אינה מקבלת אותם לחלוטין ועובדה זו מובילה אותם לשאלות על זהות והשתייכות (מקווה שלא עשיתי ספויילר, לכו לצפות בסרט).

כאשר הגעתי לבחון את היוצרים בבחינת הבגרות פגשתי שני בני נוער רהוטים, חכמים ודעתניים. כאלה שיודעים מה הם רוצים, אלו דברים הם רוצים לומר

מתוך הסרט 'צבר שחור'

מתוך הסרט 'צבר שחור'

לסיום, אני מודה כאן לכל המורים היקרים על המסירות והנאמנות לעשייה ולהוראה של תלמידינו בכל השנים ובעיקר בשלוש השנים המאתגרות שעברנו.

אני מאחלת לתלמידינו עיסוק ביצירה מתוך שמחה וסקרנות. יצירה שתביא לידי ביטוי רבדים נוספים ועמוקים בעולמם ובנפשם.

תודה גדולה לצוות ההדרכה יהודה ויטלזון, אור מנחם, כנרת גמרא ועינת קאפח המלווים אתכם המורים בתהליכי ההוראה ואחראים לכל הכנס הזה.

קוראים עיתונים ולא ממש נחשפים לעיתונות הכתובה וגם לא לעיתונות במדיה הדיגיטאלית.

כדי לפתוח את עולמם של תלמידינו כדאי להביא לכיתה כתבות על דמויות, תופעות חברתיות ומקומות יוצאי דופן ועוד. החשיפה הזו הכרחית כדי לפתוח את עולמם כיוצרים לעושר של נושאים פוטנציאליים. התפקיד הזה של פתיחת חלונות למתרחש בעולם ותגובה למציאות שסובבת אותנו הוא חלק מהמעשה הנדרש מתלמיד הלומד תקשורת ותרבות וזו כמובן אחת המשימות החשובות המוטלות על כתפיהן של מורי התקשורת והקולנוע העיוניים והמעשיים כאחד. אני מקווה שאכן נזכה לראות נושאים מגוונים נוספים בעשייה התיעודית בחינוך הדתי בשנים הבאות.

מתוך הסרט 'תחושת בטן'

ליצור נקודת מבט ייחודית בסרטים על אנשים (עם צרכים) מיוחדים

חן קליין-גלון // מורה להפקה באולפנת הרב בהר"ן בגדרה ומנחת קהילת מורי הפקה

חשוב לא לתווך את תהילה לצופים אלא לתת להם לחוות אותה כפי שהיא.

חווית הצפייה בכיתה באחת הגרסאות בשלבי העריכה (ראפ קאט), הייתה לא כל כך נוחה. אצל חלק מהתלמידות הדמות שלה עוררה אנטגוניזם וריחוק, וסצנות מסוימות בהן היא שרה ומשחקת עם בובות עוררו אפילו מבוכה וגיחוך.

הסרט העלה שאלות חשובות בנוגע לייצוג דמויות עם צרכים מיוחדים:

האם בנוגע לגיבורים מסוימים נדרשת מידה של "הנגשה" לצופה שאינו מכיר מקרוב את המגבלה ולא יכול להתחבר ולהזדהות עם הדמות?

עד כמה הדמות מודעת למלוא ההיבטים הכרוכים ביצירת הסרט ובהקרנתו?

"מבחינתי אמרתי דבר נורא פשוט: זה הילד שלי, זה הבן שלי, ואני אגדל אותו... והתוצאה הייתה עבודה קשה"

(ציטוט מתוך הסרט "ילד של אבא", אולפנת הרב בהר"ן, תשפ"ב)

דוד פומברג מספר איך בחר להתמודד כשנולד בנו יאיר, הלוקה בתסמונת דאון. היום יאיר בן 32, עצמאי לחלוטין, מתופף וכוכב בלהקת שלוה.

לפני כמה שנים יצרנו במגמה סרט שנקרא "גדולה מהחיים".

הסרט ליווה את תהילה, בחורה בת 20 עם תסמונת דאון, בתהליך ההתבגרות ובהתמודדויות שונות בחיי היומיום שלה.

התלמידות התעקשו לא לראיין אף דמות למעט הגיבורה עצמה, מתוך מחשבה שכך הצגת הדמות תהיה הכי אותנטית ובלתי אמצעית. היה להן מאוד

מתוך הסרט "ילד של אבא"

"בצומת החיים" או בעקבות פציעה במלחמה ועוד סרטים נוספים. בכל אחד מהסרטים עלו דילמות שונות הקשורות לייצוג הגיבור.

אני רוצה להעלות כמה נקודות למחשבה בהנחיה של המורים את התלמידים בנושא. כמובן שנקודת המוצא הראשונה שלנו היא שאנחנו מבקשים להציג תמונה מורכבת ומכבדת של האתגרים איתם מתמודד האדם עם המגבלה.

בחירת הגיבור

כשיש לדמות שבחרנו מוגבלות אנחנו צריכים לבחון היטב ביחד עם התלמידים האם הדמות יכולה להיות גיבורת הסרט. האם הדמות תדע לספר על עצמה ועל הקונפליקטים איתם היא מתמודדת?

כיוון שיש כל כך הרבה סרטים שכבר ראינו על אנשים "חריגים", לפעמים אפשר בשביל העניין, לגוון ולבחור גיבור שקרוב אל האדם עם המוגבלות. לבחור את ההורה / האח / החבר כגיבור הסרט, כמו בסרט "קטן עליו".

יש גיבורים שזקוקים לתיווך של היוצרים ועזרה להביע את עצמם. אם חשוב לתלמידים שהדמות תהיה גיבורת הסרט אפשר להוסיף ראיונות עם אנשים משמעותיים בחיי הדמות שיתנו לנו נקודות מבט נוספות ותפיסה רחבה יותר של הקונפליקט.

האם מוסרי לעשות עליה סרט? ובאילו תנאים?

מה הדרך הנכונה לעבוד עם דמויות מסוג זה?

תהילה הינה דמות מקסימה ומעוררת השראה, אבל בסרט היה לה קשה לספר על עצמה ועל הרגשות שלה. הסצנות בלבד בלי ראיונות נוספים לא הצליחו להעביר את דמותה המלאה, במיוחד לא את ההתמודדות שלה כנערה-אישה מתבגרת עם תסמונת דאון. מי שלא מכיר ילדי תסמונת דאון יתקשה להזדהות איתה רק באמצעות הסצנות שצולמו והריאיון איתה. אם בנוסף לראיון של תהילה היו מצלמים גם ריאיון עם אמה, עם סבתה, ועם דמויות נוספות משמעותיות בחייה - אולי הצופה היה מצליח להזדהות ולראות אותה כדמות יותר מורכבת ועגולה ולהבין את עובדת היותה גיבורה.

הז'אנר של סרטי גיבורים "חריגים" ידוע ונפוץ בכלל ובפרט בסרטי תלמידים, ויש לתת את הדעת על הדילמות והסוגיות שסרטים מעין אלה מעלים ולהתמודד עימן.

בשנים האחרונות יצרנו אצלנו במגמה מספר רב של סרטים כאלה. המנעד הוא רחב ומגוון: דמות כבדת ראייה ("ציון דרך"), נמוך קומה ("מטר בדיוק"), הורים לילדים עם מחלה נדירה שמשאירה אותם נמוכי קומה ועם מגבלות קשות נוספות ("קטן עליו"), בן להורים עם מנת משכל נמוכה מהממוצע ועם מחלת נפש ("קשור בנפשם"), דמות עם נכות בעקבות תאונה

מתוך הסרט "ילד של אבא"

מתוך הסרט "ילד של אבא"

פה נכנסת שאלה אתית שחייבים להתייחס אליה: האם מותר לצלם דמות שאינה מודעת לחלוטין למה שמתרחש?

בחירת דמות כזו בעייתית מבחינה מוסרית ולא הוגנת ולכן צריך לבחון כל סרט לגופו ולוודא שיש מענה למורכבות מסוג זה. למשל: האם ניתן לעשות סרט על דמויות עם מחלות נפש או פיגור? חשוב להנחות את התלמידים לשוחח עם הדמות, לברר מה היא מבינה ולהסביר מה המשמעות של עשיית סרט, לדבר עם האפוסטרופוסים (האנשים שבית המשפט ממנה כאחראי על ההחלטות בנוגע לקטין או לבעל מוגבלות) של הדמות ולהתייעץ האם זו אופציה אפשרית בכלל.

לפני שלוש שנים יצרנו במגמה את הסרט "קשור בנפשם", סרט המספר את סיפורו של עומר שהוריו עם מוגבלות שכלית ומחלת נפש. הוא גדל אצלם רק תקופה מסוימת ואחר כך גדל אצל משפחות אומנה ובפנימייה. היה חשוב לנו לייצר חמלה אצל הצופים ומצד שני להעביר את המורכבות של "לגדל" הורים "מיוחדים", לכן במהלך העריכה בחרנו להוציא שוטים שלא הציגו אותם באור כל כך טוב. מנגד יש בסרט סצנות שהוריו של עומר מופיעים בהן ביחד

בסרט "לנצח" משתתפים ילדי תסמונת דאון, אבל הגיבור הוא ישראל כסיף, מוזיקאי הלום קרב שעובד באולפן ויצר להקה מיוחדת שמשלבת ילדי תסמונת דאון. דרך נקודת העיניים של ישראל אנחנו מצליחים לראות את היופי והרגישות של הילדים האלו.

בסרט "ילד של אבא" שהפקנו השנה באולפנה, הדילמה חזרה ובחרנו לספר את הסיפור דרך נקודת המבט של האבא.

התלמידות בחרו לספר על דוד, אבא של יאיר, ילד עם תסמונת דאון, המתופף ואחד הכוכבים של להקת שלוה. למרות שיאיר עובר מסך נהדר הן בחרו לשים זרקור דווקא על דוד האב. התלמידות ראינו את דוד ביחד עם יאיר ונתנו ליאיר לספר על עצמו ועל הקשר עם אבא שלו, אבל הייתה בחירה מודעת להאיר את הסיפור של דוד, האיש שנמצא מאחורי הקלעים ונאבק לגדל ילד עם צרכים מיוחדים. נלחם בשביל שיהיה עצמאי ועומד מאחורי ההצלחה הגדולה שלו.

המודעות של הדמות

יש דמויות שאינן יכולות להיות גיבורות הסרט כי המגבלה שלהן לא מאפשרת להן להיות מודעות לחלוטין לכל מה שכרוך בעשיית סרט ובפרסומו ומה ההשלכות לכך.

מתוך הסרט 'ילד של אבא'

בהתמודדות שלה? מהם התחביבים שלה? חלומות?
שאיפות?

נשאלת פה גם שאלה נוספת, האם הדמות עוברת
מסך? איך ניתן לצלם אותה באופן שיכבד אותה?
לדוגמא דמות שנראית רע בגלל מחלה / עיוות בגוף /
בפנים וכד', דמות של אדם שמגמגם, האם היא עוברת
מסך? איך ניצור מצב שבו ניתן לתעד באופן מכבד?

למשל אדם עיוור שלא רואה ולא יראה איך הסרט
נראה, צריך להיות רגישים לנראות שלו ואיך היא
עוברת אל הצופה. לשים לב ללבוש, לרקע, לבחור
מרחק צילום, זווית צילום, תאורה שמחמיאה
לו. למצוא פתרונות יצירתיים בייצוג שלו ובשאר
הדימויים שאנחנו בוחרים לצלם.

היחס אל הדמות והעבודה עם הדמות

בכל יצירה של סרט אנחנו שואפים שהתלמידים יצרו
יחסי אמון עם הדמות. זה נכון במיוחד עם דמויות
עם צרכים מיוחדים, חשוב מאוד ליצור יחסי קרבה
ואמפטיה, תקשורת בונה.

חובה לעשות תחקיר מעמיק להבנת המגבלה
והקונפליקטים איתם מתמודדת הדמות.

עם עומר. הסצנות שצולמו היו בהסכמתו של עומר
ובהתייעצות עימו.

התלמידים בתהליך של שאילת השאלות האתיות
והמורכבות האלו יכולים ללמוד הרבה על עצמם
ועל החברה.

ייצוגים קולנועיים

דווקא למדיה הוויזואלית יש יכולת ייחודית להעביר
אל הצופה חוויה של מוגבלות, לדוגמא חוויה של
ראייה לקויה על-ידי החשכת המסך ושימוש בפסקול
מתאים, או לקות שמיעה על-ידי השתקת הסאונד
בחלק מהסרט, נכות - ישיבה בכיסא גלגלים או אדם
נמוך קומה ניתן לצלם מנקודת מבטו וכך להעביר
לצופה ולו לרגע את חוויית החיים שלו.

אך צריך להיזהר לא ליפול לקלישאות ולא ללכת רק
על הבנאלי. לא לתת למגבלה להיות הדבר היחיד
בסרט. **המגבלה צריכה להיות נוכחת בסרט אבל
היא לא צריכה להגדיר את זהות הדמויות.**

כדאי להתבונן במכלול החיים, לחפש קונפליקטים
נוספים שמעסיקים אותם שאינם קשורים בהכרח
למגבלה, לשאול את עצמנו למה בחרנו לעשות
את הסרט על הדמות דווקא עכשיו? מה השתנה

נכות, מחלה וכו', ולמרות שיש עמותות שעושות גם הסברה בנושאים האלו, עדיין חלק מהציבור לא מכיר ולא נחשף באופן אישי לדמויות כאלה.

קהל הצופים הכללי מתקשה עם ייצוג ישיר ללא תיווך של דמויות עם מוגבלות (יש מיזמים ופרויקטים שעושים זאת) לכן יש צורך "בהנגשת" הסיפור על מנת לעזור הזדהות ולא אנטגוניזם. במיוחד בסרטי תיכון.

אסיים בציטוט מתוך המאמר של מיכל אביעד:

"שאלות של מוסר ושל צדק צריכות לעמוד תמיד על סדר יומם של הבמאים ושל הצופים, שהרי על כולנו לזכור כל העת כי בני האדם חשובים יותר מן הסרטים המתעדים אותם".

(מתוך מאמר של מיכל אביעד - קולנוע תיעודי, בתוך "צורות", סל תרבות ארצי)

להבין מה התפיסה שלנו בנוגע לדמות, לשתף את הדמות באופן מלא בתכנים בהם הסרט יעסוק. להתייעץ בנוגע לבחירות שלנו כיצד לתעד, מה לצלם ואת מי לראיין.

אם ייווצרו יחסי אמון קרובים נוכל להרגיש זאת על המסך בתוצר.

אמנם חלק מן הסוגיות המובאות לעיל רלוונטיות גם בסרטים בהן הדמויות אינן בעלות מוגבלות פיזית או שכלית, אך במקרים בהם קיימת מוגבלות שכזו, החשיבות להתייחסות רגישה ומתאמת מצד צוות התלמידים היוצרים, גבוהה אף יותר.

לסיכום:

למרות שינויים רבים שיש בשנים האחרונות בהיכרות שלנו עם אוכלוסיות אחרות ועם צרכים מיוחדים,

מתוך הסרט "ילד של אבא"

מסע רגשי – אבא, בת ומצלמה אחת

על הסרט: המחלה השקופה של אבא, שהופק במגמת התקשורת
באולפנת לבונה במעלה לבונה

תהילה ברכה פרקר // בוגרת מגמת תקשורת באולפנת לבונה

לקחתי את המצלמה הביתה, העמדתי אותה ושאלתי את אבא שלי: "מה אתה אומר על האפשרות לעשות סרט על התמודדות עם אבא עם דכאון קליני, על ההתמודדות שלי מולך?"

דיברנו על החשיבות של זה ועל דברים נוספים. לבסוף אבא שלי הסכים בתנאי שהוא יוכל להחליט שיש דברים שלא נכנסים בעריכה והוא יצטרך לאשר סופית.

בסופו של התהליך בחרנו לפתוח את הסרט עם הסצנה הזאת שבה אני שואלת את אבא שלי את השאלה.

הסיבה המרכזית שרציתי לעשות את הסרט הזה היא חשיבות נושא ההתמודדות עם מחלות נפש בציבור הדתי, נושא שכיום כמעט ולא מדובר.

כשהייתי ילדה התביישתי בזה, הסתרתי ולא ידעתי איך יקבלו את הסיפור המשפחתי שלנו. קיוויתי שבעקבות הסרט אהיה מסוגלת לדבר על זה ולחשוף את עצמי וגם אחרים יקבלו כוח לדבר על הקושי במשפחות ושל מי שסובל ממחלת נפש.

כשהתחלתי לעשות את התחקיר של הסרט ראיתי כמה המודעות למחלות נפש נמוכה בציבור שלנו ובארץ בכלל. אבא שלי סיפר שבחול"ל יש מענה מגוון לאנשים שסובלים מכך, אך בארץ יש בירוקרטיה רבה, מודעות נמוכה ושירות ברמה לא גבוהה. רציתי לעזור את המודעות ושנאשים יפגשו סיפור אחד של מחלת נפש מקרוב.

כיתה י"ב תשפ"ב. במגמת תקשורת באולפנת לבונה יש באותה שנה רק שלוש בנות.

מתחילים לחשוב מה לעשות בסרט גמר.

כל אחת חשבה על רעיונות ואני העליתי רעיון לעשות על עלייה לארץ כיוון ששני הוריי עלו לארץ. חן המורה הציעה שאם כבר אז לעשות על הדור השני לעלייה, על ההתמודדות שלנו מול ההורים והקשיים שלהם כגון קשיי שפה והעובדה שהם לא יכולים לעזור בשעורי בית וכדו'.

חשבתי שזה יכול להיות מעניין, אבל אז הסתכלתי על שאר החיים שלי ואמרתי שבאמת יש דברים יותר מעניינים בי ובמשפחה שלי מאשר העלייה לארץ, אבל לא העזתי לשתף בדבר שבאמת משפיע עמוקות על חיי. בסיום אחד השיעורים שיתפתי את המורה בסיפור: אבא שלי סובל מדיכאון.

כיוון שזכינו השנה בקבוצה אינטימית וקטנה, זה אפשר לי לפתוח את הסוד שהסתירתי כל החיים.

הרגע בו שיתפתי בסיפורי היה רגע מאוד קשה, והייתי צריכה להתבשל עם השאלה האם לפתוח את זה לעומק ולעשות על זה סרט או לא. נתנו לי שבוע להחליט.

חן המורה נתנה לי משימה: להתחיל לצלם עם מצלמה וככה לבדוק איך זה באמת יהיה. כלומר לקחת מצלמה, להעמיד אותה ולשאול את אבא שלי מה הוא אומר.

היו לה ספקות בנוגע לזה, אבל אחרי שהסברתי לה למה חשוב לדעתי לעשות את הסרט הזה וכמה חשוב להעלות את המודעות - היא תמכה בי לכל אורך הדרך. היא הייתה שם בשבילי לגמרי, דחפה ועודדה. היא ממש הייתה חלק מכל התהליך. אין לי מספיק מילים להביע את ההערכה שיש לי לאימא שלי שהחזיקה את הבית כל השנים והייתה עמוד התווך שלנו, וגם בתהליך הזה חיזקה, עודדה ונתנה לי את הרשות והכוח.

בהתחלה היה מוזר מאוד לצלם, אבל לאט לאט התרגלנו. אחד מימי הצילום הראשונים היה יום הנישואין שבו כל הצוות הגיע אליי הביתה ובהחלט היה צורך להתרגל. במהלך הצילומים שמנו לב מי מהמשפחה זרם בצילומים ולמי היה פחות נוח. אחד האחים שלי לא כל כך אהב להצטלם אלא העדיף להיות מאחורי המצלמה, אז לקחנו את זה כהזדמנות ולימדתי אותו על המצלמה שלנו והוא עזר לנו בצילומים, במיוחד בסצנות ששלפנו את המצלמה בבית בלי הצוות מסביב. בנוסף הוא צילם את הסצנה של ארוחת הערב, בה אני לא הייתי בבית.

המצלמה בתקופה זו 'גרה' אצלנו. בגלל שברוך ה' יצא שכל המגמה מפיקה רק סרט אחד, אז היה לנו את החופש עם המצלמה ויכולנו להשתמש בה כמעט

דבר מעניין שקרה לנו, הוא שדווקא במהלך העיסוק שלנו בנושא יצאו לאור כתבות, פוסטים וסרטונים חדשים שלא נעשו לפני כן בישראל, וזה היה בשבילנו כמו לקבל מסר משמיים שזו באמת שליחות שזמנה הגיע.

היה לי חשוב להעביר את המסר שאסור לשפוט. התובנה שחשבתי עליה הייתה שאם אף אחד לא יכול לדעת מה עבר ועובר עליי עם אבא בדיכאון ומצב לא יציב בבית, איך אני יכולה לדעת מה עובר על האנשים אחרים מולי? בדומה למצבי, כל אדם מולי יכול להתמודד עם דברים לא פשוטים, אנחנו אף פעם לא יודעים עם מה אחרים מתמודדים.

מצלמה מצטרפת למשפחה

אחרי התרגיל עם אבא ישבתי עם כל אחד מהאחים שלי בנפרד ושיתפתי אותם ברצון לעשות סרט על ההתמודדות עם אבא והדיכאון שלו. שאלתי אותם מה הם חושבים על זה. הסברתי להם את המשמעות של זה, ועל כך שנכניס מצלמה לבית ונתחיל לצלם כל מיני מצבים. הרגעתי אותם ואמרתי שאם יהיה משהו שהם לא רוצים שנצלם או שנכניס בעריכה נקשיב להם. לשמחתי הם הסכימו.

אימא שלי ליוותה את התהליך ממש מההתחלה, עוד לפני שדיברתי עם אבא שלי על כך. בהתחלה

מתוך הסרט 'המצלמה השקופה של אבא'

מתוך הסרט 'המחלה השקופה של אבא'

פתאום ממש היה לנו תהליך של סרט דוקומנטרי וצילמנו בעקבות זה סצנות כמו השיחה עם אבא שלי לפני שהוא יוצא מהבית ואת הביקור אצלו ב'סוטריה'.

היו סצנות שפשוט לקחתי את המצלמה וצילמתי. המצלמה הייתה כלי מטורף עבורי לעבור תהליך מדהים של חשיפה ודיבור והבעה של הרגשות שלי. אני חושבת שהסצנה שהכי מרגישים את זה היא הסצנה שאני באוטו חשוק. זה היה כשאבא שלי כבר היה מאושפז והיה לי מאוד קשה בתקופה הזו. קרו לי גם דברים טובים כמו פרויקט שמינית באולפנה – ההכתרה, וגם התקבלתי למקום שירות שרציתי, אבל לא רציתי לשתף את אבא שלי, כעסתי עליו. בערב לקחתי את המצלמה ואת הרכב ונסעתי. חניתי באיזשהו מקום, העמדתי את המצלמה ופשוט פרקתי. בסצנה הזאת גם שלחתי לאבא שלי הודעה שהתקבלתי לשירות אבל זה ירד בעריכה.

את הסצנה הזאת חברותיי לצוות לא רצו שאכניס בעריכה כי זה סצנה מאוד קשה ואולי כבדה מדי. אבל אני דווקא מאוד רציתי כי היה לי חשוב להראות שגם אני נשברת, לא הכול תותים ואני מתמודדת.

עבודת צוות בסרט אישי

כשהתחלנו לעבוד עלתה שאלה איך נחלק את התפקידים. היה ברור שטל תהיה הצלמת, אבל

תמיד. הגישות לציווד אפשרה לי לצלם גם סצנות פחות מתוכננות.

כשישבנו על התחקיר ועל התסריט וחשבנו מה אנחנו הולכים לצלם לא בדיוק ידענו איך נעביר את החוויה של לגדול עם מישו המושבת בשל דיכאון. בתקופה הזו המצב בבית היה ממש סבבה. הבעיה הכי גדולה שהייתה לנו זה שהכול לא היה צפוי. חשבנו לצלם ביום שישי את ההכנות לשבת, וגם אז לא ידענו איך ילך היום הזה, האם באופן חלק או בעצבים. בהתחלה חשבנו שאולי נעשה את זה עם תמונות מהארכיון בליווי וויס אובר.

היה לנו ברור שמצלמים את יום הנישואין כי אצלנו במשפחה עושים מזה תמיד הפקה גדולה כבר שנים. בנוסף רצינו לשלב את האמנות כדרך טיפול והבעה בתוך הסרט, כי ידענו שזה משהו שנותן לי כוח במצבים קשים.

הקב"ה צחק עלינו מלמעלה ואחרי שהתחלנו את הצילומים המצב הדרדר בעקבות בעיות רפואיות, ואבא שלי החליט לאשפז את עצמו ב'סוטריה' שזה בית סגור שמהווה פתרון ביניים, משהו בין אשפוז בבית חולים או במחלקה סגורה לבין העולם בחוץ. זה מקום שהוא היה יכול להתאפס ולהתחיל מחדש תהליכים שבלחץ של הבית הוא לא יכול לעשות.

אוזן קשבת ומישהי שידעה לעזור בכל הרבדים. אלינעם גם עשתה לנו ליווי קבוצתי, עובדה שהייתה מאוד חשובה בעיניי. העלנו את המורכבויות שהיו לנו ואת הרגישות של הסיפור.

אחד הדברים שהיה חשוב להעביר בסרט זה שחשוב ללכת לטיפול מקצועי. יש אנשים שיודעים לעזור, אף אחד לא צריך לעבור את הקושי לבד.

מה שקרה אחרי שהסרט יצא

כשהתחלנו את הסרט קיבלנו כל מיני אזהרות שלא כדאי לנו לעשות את זה, ואנחנו נתחרט על החשיפה ולא תהיה דרך חזרה.

למרות זאת החלטנו ללכת על הסרט בכל הכוח. אני רואה את התהליך המדהים שאני עשיתי - מחוסר הסכמה לדבר על זה ולשמור על הסוד במשך שנים, ולאט לאט להשלים ולקבל את הדיכאון של אבא ולהסכים לדבר על זה בלי בעיה.

ברגע שפרסמנו את הסרט קיבלנו אין ספור תגובות מרגשות ומשמעותיות שרק הוכיחו לנו כמה הסרט חשוב וכמה דיבור על הנושא הוא שליחות.

לפני כמה חודשים אבא שלי חזר להתנדב יום בשבוע ב"סוטריה" במקום בו היה מאושפז, כמלווה ותומך לאחרים, וזה מבחינתי סוג של סוף טוב לסרט.

הייתה שאלה מי תהיה הבמאית ומי העורכת. אני רציתי להיות במאית, אבל בגלל שבסרט חצי גמר שלנו אני הייתי הבמאית ומעיין אמונה הייתה העורכת, נתתי לה לבחור. היא בחרה להיות הבמאית ואני העורכת. חששתי מאוד מתפקיד העורכת, אבל עמדתי בו בגבורה וגם השפה האנגלית לא היוותה עבורי בעיה. בנוסף, הרגשתי כוח מיוחד ביכולת לערוך את החיים ולהתוות בתוכם סיפור ממש בעצמי.

העבודה כצוות הייתה קצת מסובכת, כי בחלק גדול מהסרט אני שלפתי מצלמה והייתי גם הבמאית וגם הצלמת. היה גם קשה לחשוף את החברות שלי לסיפור שלי ולהכניס אותם לפני ולפנים, כי זה באמת סיפור מורכב ורגיש שבנות בגיל שלנו בדרך כלל לא פוגשות. לפעמים הייתה הרגשה שהסרט הזה חשוב לי יותר מאשר לשאר ושאני עושה את רוב העבודה לבד. אבל בזכות המורות המדהימות שלנו - חן קליין (בלמידה המעשית) ואלינעם כהן (בלמידה העיונית, והיא גם מטפלת באמנויות) הצלחנו לגשר סביב הפערים והקשיים ולעבור תהליך מטורף כצוות ולהצליח לעבוד ביחד וליצור קשרים מדהימים.

אלינעם לוותה אותנו צמוד כמלווה טיפולית. היה לי ולמורה חן מאוד חשוב שיהיה ליווי טיפולי מקצועי בגלל המורכבות של הסיפור והחשיפה אליו. אלינעם ליוותה אותי אישית במהלך כל התהליך, הייתי נפגשת איתה באופן פרטני פעם בשבוע, היא הייתה בשבילי

מתוך הסרט 'המחלה השקופה של אבא'

תהליך יצירתו של הסרט "שלום בבית"

דביר ברוק // בוגר מגמת קולנוע ובמאי
ויעקב פרידלנד // מורה במגמת קולנוע, ישיבת 'אור תורה', נווה שמואל, אפרת

לקחנו את התסריט, התחלנו לקרוא והתאהבנו - תסריט יפה שמדבר על הקונפליקט הישראלי-ערבי. הסיפור הוא על ידידות שנרקמת בין תושב צעיר של גוש עציון, אדם, לבין סלים, ערבי מכפר שכן. אשתו של אדם, יהודית, חשה מאוימת מהידידות ביניהם, והקשר גורם למתח בין בני הזוג. העניינים מסתבכים כשאדם שומע שהיה פיגוע בצומת גוש עציון, והוא דואג לשלום אשתו שאותה אינו מצליח להשיג בטלפון. האם בתנאים כאלה אפשר לקיים יחסי שכנות פשוטים וטובים בין יהודים לערבים?

התסריט נכתב מנקודת מבט אנושית מאוד שמנסה להכיל את המורכבות של הסיטואציה, ואיננו נותן מענה פשטני על השאלות שהוא מעלה.

החלטנו לעשות את הסרט. התחלנו לחפש שחקנים: שני שחקנים ישראליים צעירים בשביל לשחק את

זה היה יום בתחילת כיתה י"ב. הגענו לשיעור קולנוע והמורה הכריז שאנחנו מתחילים לעבוד על סרט הגמר. פתאום הלב דופק חזק: "סרט גמר עכשיו? איך עושים את זה בכלל?"

התחלקנו לקבוצות והתחלנו לחשוב על נושא לסרט, אבל למורה היה כבר רעיון מיוחד בשביל הקבוצה שלנו: "יש פה תסריט מצוין, שאפילו זכה בפרס התסריט הטוב ביותר בתחרות של החינוך הדתי לתסריט יהודי או חברתי בתש"פ. תלמידי המגמה כתבו אותו בשנה הראשונה של הקורונה ולא הספיקו להפיק אותו בגלל מגבלות משרד הבריאות. חשבתי שממש מתאים לכם לעשות אותו, מה אתם אומרים?"

"מה הנושא שלו?" שאלנו.

"תקראו אותו ותבינו בעצמכם".

מתוך הסרט 'שלום בבית'

מתוך הסרט 'שלום בבית'

חשובה מאין כמוה – הרגשנו שאנחנו מוכרחים להוציא את הסרט הזה אל הפועל.

בסוף אותו היום, אחרי שחזרנו לישיבה והורדנו את הצילומים מהמצלמה למחשב, דיווחו בחדשות על גל פיגועים שהתחולל ברחבי ישראל. הרגשנו שבר. הסתכלנו על צילומי הסרט ושאלנו את עצמנו: "בשביל מה? למה לנו להמשיך לעשות את הסרט הזה? הרי הסרט שואל את השאלה אם אפשר לחיות בשלום עם הערבים, ואנחנו מקבלים עכשיו את התשובה – לא!"

במשך כמה ימים לא הצלחנו לעבוד על הסרט. בסופו של דבר התגברנו והמשכנו בהפקת הסרט. התחושות שהרגשנו באותם ימים ליוו אותנו לאורך כל הדרך והמחשבות על האירועים לא הרפו ממנו. לא יכולנו להכריע בשאלות שהסרט מעלה על הדוקים בין יהודים לערבים ביש"ע, אבל זה היה הרעיון של הסרט לכתחילה. הסרט מציג מציאות מורכבת מכמה זוויות בלי להכריע ביניהם הכרעה חד-משמעית. וכך יצרנו אותו – בתחושת שליחות אך בלי

בהירות בנוגע לשורה התחתונה. אנחנו מקווים שהצלחנו להעביר לצופים את המקום המורכב הזה.

המתנחלים, ושחקן אחד ערבי – בשביל לשחק את הדמות הערבית.

לדמויות היהודיות מצאנו שחקנים, אך התקשינו למצוא שחקן ערבי. יצרנו קשר עם פעילי שלום באזור גוש עציון, שבו שוכנת הישיבה שלנו, ישיבת נווה שמואל. בין האנשים שפנינו אליהם היו פעילים בתנועת "שורשים" שחותרת לדו-קיום בין ערבים ליהודים ביש"ע שמרכזה בגוש עציון. מכולם שמענו את אותו הדבר: "ערבי תושב האזור שישחק אצלכם בסרט יסכן את חייו". פה התחיל להתברר לנו גם במציאות גודל הקונפליקט ועומק התהום שהסרט מנסה להציג. בסופו של דבר נאלצנו לוותר על הליהוק של שחקן ערבי וליהקנו בתפקיד את המפיק שלנו, אביעד, שהתאמן לדבר במבטא ערבי.

המחשבות על הקושי שבשאיפה לדו-קיום התרוצצו לנו בראש והתחלנו להפיק את הסרט: לעבד את התסריט, למצוא לוקיישנים, להכין תסריט לצילום, והגענו לימי הצילומים.

צילמנו במגדל עוז, במרחק של כמה מאות מטרים מצומת גוש עציון, ופתאום צפו ועלו לי זיכרונות מפיגועים ומעצרות, והעבודה על הסרט נראתה

כדי שנאמין לסרט

על חשיבות העבודה על אמינות הסרט. על פי הסרט "תחושת בטן"
אולפנת אמי"ת נגה בבית שמש

כנרת גמרא // מרכזת מגמת התקשורת באולפנת אמי"ת נגה,
מדריכה ארצית להפקה בחמ"ד ומובילת קהילת הפקה

אולפנת אמי"ת נגה בבית שמש, המקום בו אני
מלמדת, ואנסה לגזור כמה עקרונות חשובים בעיניי.
יש ללמוד את הנושא לעומק ולאסוף מידע בכמה
מישורים:

לקרוא על הנושא ולחפש מחקרים ומידע.

למרבית הנושאים החברתיים יש עמותות שיש בהן
שפע של מידע. בחרתם לעשות על תחושות של בני
נוער שמשפחתם עלתה מאתיופיה - חפשו מי כתב
על זה ותנסו ללמוד מעבר למה שאתם יודעים מצד
עצמכם.

לראיין אנשים שמבינים בנושא כמומחים (אנשי
מדע, אנשי מקצוע ועוד) או אנשים שחוו משהו דומה
לקונפליקט שהסרט עוסק בו. גם אם הם לא עברו
בדיוק את הדבר הזה, יש להם נקודת מבט שיכולה
להאיר לכם את ההבנה ולהעמיק את הסרט שלכם.

לצפות בסרטים, תוכניות וכד' שנעשו בנושא
שבחרתם. הן תוכניות תיעודיות והן סדרות או סרטים
עלילתיים.

חשוב להציג מידע אמין ולבדוק האם נקודת המבט
שלכם מספיק מבוססת. לא חייבים להעמיס את כל
המידע על הסרט, אבל חשוב לבוא עם ידע.

כמובן שלאלינוי וחברותיה, נערות בתיכון היוצרות
את הסרט 'תחושת בטן', לא היה ידע מספק על
דיכאון אחרי לידה, כיוון שלא חוו הריון או לידה,

קורה שתלמידה כותבת לי כבר בחופש הגדול:
"המורה, יש לי רעיון לסרט גמר".

זה תמיד מרגש אותי כמורה לדעת שהראש של
תלמידותיי ממשיך ליצור ולחשוב בחופש הגדול.

ככה היה עם אלינוי. היא סיפרה שהיא רוצה לעשות
סרט על 'דיכאון אחרי לידה'.

שני דברים עלו מיד בדעתי:

הראשון - מה הקשר של אלינוי לנושא?

והשני - זה סרט על נושא חשוב ולא מדובר מספיק,
אז נגרום לסרט הזה להצליח!

כך התחילה העבודה. ברעיון ראשוני ועם שאלות
איך לעשות אותו בצורה קולנועית טובה, מעוררת
הזדהות ומרגשת, ועם מוטיבציה לעשות אותו הכי
טוב, מדויק ואמין.

לא פעם סוגית האמינות של הסרט היא הסוגיה
שהסרט קם ונופל בה. זה נכון לסרטים ארוכים מרובי
תקציב ובוודאי לסרטים קצרים.

חשיבות התחקיר

לצערי לא פעם ראיתי שתלמידים "מחפפים" או
מדלגים על החלק המשמעותי של התחקיר לסרט,
ולכן הסרטים נופלים באמינותם. אתן דוגמאות
מתוך תהליך העשייה של הסרט 'תחושת בטן' של

מהראיונות בסדרה הבעל של האישה תיאר כי היה חוזר הביתה ורואה כי התיוק עם חיתול מלא, כי לאשתו שהייתה בדיכאון לא היו כוחות לטפל בתיוק. סצנה בהשראת המקרה הזה הופיעה בסרט.

או למשל רצף הסצנות של האישה הקמה מהמיטה שוב ושוב באמצע הלילה והולכת למטבח שיקף בדרך קולנועית את מה שתיארה האישה שהן ראינו.

אמינות הדמות והליהוק של השחקן

לאחר שכותבים תסריט מתחילים את העבודה של ההפקה, ואז מתחיל תהליך חיפוש השחקנים.

מי שעשה סרט גמר עלילתי יודע כמה זה מורכב. קשה למצוא שחקנים שיש להם פנאי. ואם הדמות שאתם מחפשים להפקה היא לא בגיל של החברים שלכם או ההורים (תודה לכם הורים יקרים שאתם מקדישים זמן לסרטים של ילדיכם!), זה עוד יותר קשה.

מורכב למצוא שחקן שיסכים להתנדב לשעות רבות של הפקה מעייפת, ואפשר להבין זאת, אולם בקולנוע חשובה האמינות והיא זו שגורמת להזדהות עם הדמויות.

לכן עדיף מראש לחשוב כבר בשלב התסריט: האם יש לנו שחקן מתאים?

אין טעם לתת לחבר נחמד מהשכבה לגלם מחנך של כיתה י"ב, או אבא של נערה בכיתה ז'.

אולם הייתה הסכמה כי זה נושא שחשוב לעשות עליו סרט. בקהל הצופים ישבו גם בני נוער שיום אחד יהיו הורים וחלילה עלולים להתמודד עם התופעה, והסרט מאפשר הצצה לחוויה ולקשיים ביצירת הכלה והבנה גדולה יותר בחברה. אלינו הגיעה אל הנושא מתוך הכרות עם בת משפחה אולם לא העיזה לשוחח עמה.

ואני - לא ויתרתי להן, וכשטענו ש"אין זמן, בואי נכתוב כבר את התסריט ונעשה בערך", עניתי ש"חייבים לחקור".

הן ישבו וקראו מידע בעמותת "ניצה" - שמטרתה לתת מענה ותמיכה בנשים עם דיכאון אחרי לידה. לאחר מכן שוחחו עם עובדת סוציאלית וכן עם אישה שחוותה דיכאון אחרי לידה ושיתפה בכנות בחוויות ותחושות (תודה לה על כך). בנוסף, לצערנו גל הקורונה הביא איתו עלייה בתחושות דיכאון גם בקרב בני נוער - ולכן חלק מהמידע נאסף גם בדרך הזו מחברות המתמודדות עם דיכאון וחשו את התחושות של עצב עמוק, אין מוצא וחוסר יכולת להניע את עצמן למשימות. זאת בדומה לתחושותיהן של חלק מהנשים אחרי לידה באופן משמעותי מהרגיל.

בנוסף צפו היוצרות בפרק בנושא בסדרה המעולה של רוני קובן 'יוצאים מהכלל' שבו הוא מלווה ומראיין נשים שחוות דיכאון אחרי לידה במחלקה ייחודית בבית חולים שיבא.

כאשר כתבו את התסריט חלק מהמידע הזה אכן בא לידי ביטוי בפרטים של הסצנות. למשל באחד

מתוך הסרט 'תחושת בטן'

מתוך הסרט 'תחושת בטן'

גם בחירת המילים בדיאלוג חשובה מאוד. איך הדמויות מדברות? מהו סגנון הדיבור? מהם נושאי העניין?

מבוגר לא מדבר כמו נער ונער לא מדבר כמו ילד. עולה חדש לא מדבר כמו ישראלי ותיק, ובכל חברה, אפילו בישראל הקטנה, יש שימוש במילים ובסלנג האופייני לה.

חשוב להקשיב לאנשים שמדברים, להעביר את הטקסט לקוראים רבים ככל האפשר שיחוו דעה, ולשאול את השאלות:

- האם קצב ההשתנות והתהליך של הדמות אמין?
- האם ההתנהגות של הדמות אמינה והגיונית במצב הזה?

בסרט 'תחושת בטן' למשל היה חשוב ליוצרות שלא לתאר את השיפור במצב של הגיבורה, אלא לסיים את הסיפור במקום בו היא עוברת תהליך עם עצמה ומכירה שיש לה בעיה ושם לעצור.

לו היה זה סרט ארוך אולי היה זמן לפיתוח הסיפור ולראות את השינוי, אבל הסרט הוא קצר ולכן חשוב לתאר התפתחות הגיונית.

זה לא אמין ומגוחך. כנ"ל הסבתות - הן לא בנות 35 וגם איפור ופאה לא יעזרו להן להראות מבוגרות כנדרש. אם אין לכם שחקנים מתאימים - תפתרו את זה בשלב התסריט, אם זה הכרחי - תתאמצו, לא הכרחי? תמחקו.

דוגמא לפתרון בשלב בתסריט: בגרסה הראשונית של הסרט 'תחושת בטן' הדמות הראשית הייתה אמורה להיות עורכת דין במשרד מוכבד שבדיוק יצאה לחופשת לידה. לשם כך היא הייתה אמורה להיות בת 25 לפחות. כאשר המפיקה לא הצליחה להשיג שחקנית מתאימה שתהיה מוכנה להתגייס לעניין, עשו היוצרות שינוי בהגדרתה בתסריט. היא הפכה להיות סטודנטית צעירה שעובדת במשרד, ואז נמצאה השחקנית הנהדרת ש'קם ארן שהיא בת כיתתם, ועם קצת שינוי בלבוש והתאמה וכבר יש לנו גיבורה. כמה פשוט!

אמינות משך הסיפור והדיאלוגים

בסרט קצר גם התהליך שעובר על הדמויות חייב להיות בהתאמה. זה לא הפורמט שמתאים לסרט אפי ארוך מילדות לזקנה ואפילו לא לתהליך של שנה. ספרו סיפור שיש בו תהליך קצר וממוקד ותיצקו בתוכו את הקונפליקט העיקרי.

קטן בבית הספר ועיצבו אותו כמו חדר במרפאה, עם תמונות ומחשב. אלא שיום לפני הצילומים הודיעו שיש שביתה של רופאים בכל הארץ, ולפתע הבנות קיבלו אישור לצלם במרפאה אמיתית. לפעמים גם קורה נס.

לסיכום:

אל תוותרו על שלב התחקיר.

חשוב שלא לעגל פינות ולהתפשר. זה המקום של התסריטאים להבריק, של הבימאים להיות קטנוניים בדרישות ושל המפיקים להצליח למצוא פתרונות לא צפויים. הפרטים חשובים, הדיוק עושה הבדל, והצופים – הם לא "סולחים" כשהיוצרים התרשלו בתחקיר.

זה יכול לעזור לכם ביצירת סרט עלילתי הדורש כתיבת תסריט בר הפקה, בהתאם לתקציב המוגבל. זה יכול לסייע בהבנת התהליך שהדמות עוברת, ובכתיבת סצנות אמינות ומדויקות המותאמות לה. היצירתיות שלכם והדיוק יהפכו את הסרט לאמין יותר ומעורר הזדהות.

ביצירת **סרט תיעודי** הידע בנושא יעזור לכם להבין את הנושא לעומק, יעזור בכתיבת שאלות רציניות ומסקרנות ואולי רעיונות לסיטואציות שלא הייתם חושבים עליהם אחרת.

אסיים במילים שכתבו לפני שנים תלמידים שלי, בכתוביות הסיום של סרט הגמר שלהם:

"זה הפרטים הקטנים שמפרידים בין 9 ל-10."

אמינות הלוקיישן, התפאורה והאביזרים

נתחיל מהסוף. אם חשבתם על סרט היסטורי או מדע בדיוני, תחשבו שוב.

לצערכם אין לכם את האמצעים ליצור את המקום, לבנות את התפאורה האופיינית לזמן ולמקום ולאסוף תלבושות ואביזרים מתאימים.

מספר סרטים שנעשו על ידי תלמידים נכשלו בדיוק במקום הזה.

באופן דומה, חייבים להיזהר כאשר עושים על תרבות שלא מוכרת לנו. לדוגמא: על אנשים שגרים בארצות הברית: מה הם לובשים? איך נראה הבית שלהם? חשוב להקפיד לרדת לפרטים הקטנים.

בין הסרטים המתמודדים בתחרות ועלו לגמר יש סרט על נערה חרדית שעובדת בקולנוע.

הסרט נהדר ועשייה קולנועית מעולה, אבל הפרטים לא ברורים. לא ברור איזה סוג של חרדים אלו, חב"דניקים? חסידות אחרת? ליטאים? לכל קבוצה מאפיינים שונים. בדרך כלל נערה חרדית לא תהיה עם לק ג'ל והאם לא תהיה עם כיסוי ראש חלקי ועגילים גדולים.

סיפור קטן לקראת סיום שיש בו יותר מזל משכל.

בפתיחת הסרט 'תחושת בטן' יש סצנה המתרחשת בחדר של האחות בטיפת חלב. המפיקה מוריה פנתה למרפאות רבות באזור ואף אחת לא הסכימה שיצלמו אצלה. יום לפני הצילומים הן בחרו חדר

מתוך הסרט 'תחושת בטן'

מחיר ההחמצה: הצצה לסרט 'מנותקים' -

הופק באולפנת דרכא נחלה באלעד

ד"ר רבקה פרינס-מלר // מרצה במכללת הרצוג,
ומעבירה סדנאות למורים בנושא: מחנכים בעידן הדיגיטאלי

בני אותו גיל היא נכונה ומאפשרת לבחון את התופעה
בפרספקטיבה שאיננה מגדרית.

שילה מעיד על עצמו במהלך הניסוי: "אני רואה
שכולם מכורים. ידעתי את זה אבל לא הבנתי עד כמה.
אפילו הרבנים שלנו מכורים". אמירה זו ממחישה ממד
אחד בתהליך ההתפכחות שעוברים גיבורי הסרט,
וקוראת גם לאנשי החינוך להתעמק בנושא ולשאול
את עצמנו: מה תפקידנו בהתמודדות עם סוגיה זו
וכיצד רצוי להתנהל?

במהלך הסרט מתחדדת אצל הגיבורים ההכרה
באשר להחמצה שהם חווים בגין העובדה שהם
"מכורי סלולר". ההחמצה ניכרת בשלושה מישורים
מרכזיים:

אפשר לתאר את הסרט 'מנותקים' כסרט המשקף
מסע אישי של הגיבורים, כסרט המתאר ניסוי חברתי
או כסרט המעיד על תהליך התפכחות של בני נוער.
אני מבקשת להתמקד במוטיב ההחמצה העולה
מהסרט.

בסרט מתבקשים שני מתבגרים הלומדים באלעד
להתנתק מהפלאפון שלהם למשך ארבעה ימים.
התלמידים הם שילה לוגסי, תלמיד ישיבת "ראשית
חכמה", והלל מדינה, תלמידת אולפנת "נחלה דרכא".
הסרט מתאר באופן אותנטי את תחושותיהם ומבקש
להעניק לצופה הצצה לסדר היום שלהם שהשתנה
מהקצה אל הקצה. הבחירה לעקוב אחר נער ונערה

מתוך הסרט 'מנותקים'

מתוך הסרט 'מנותקים'

1. החמצה במישור החברתי

בהקשר זה מתעצמת ההבנה באשר לחשיבות התקשורת הבין אישית, במיוחד עם החברים. זו גם הצהרת הכוונות של שילה בתחילת הניסוי: "בחרתי להשתתף בניסוי כי אני רוצה להתחבר לסביבה, לחברים". ואכן, בהעדר פלאפון שילה מוצא זמן לנהל שיחת נפש עם חבר ולעסוק בפעילויות חברתיות. גם הלל נוכחת לדעת כמה קשה לה להימצא בחברת חברותיה בהפסקה, כשהן בסמארטפון במקום לדבר אחת עם השנייה. היא כועסת עליהן ולוקחת מהם בזעם את הפלאפונים כדי שיוכלו לתקשר פנים מול פנים.

2. החמצה במישור המשפחתי

בהעדר הסמארטפון, מוצאים הגיבורים זמן "לעשות לביתם". שילה מוצא זמן לשחק ברכב עם אחיו, לשטוף כלים ולסייע לאימו בבית. הלל מבינה שיש פתאום זמן להציק לאחים, לעזור בבית או להכין אוכל.

3. החמצה במישור האישי

הגיבורים מבינים שהסמארטפון גוזל מהם זמן חופשי ואיכותי, אותו ניתן לתעל באופן חיובי לנתיבים חדשים שהם לא פחות מעניינים. הלל נוכחת לדעת

שיש לה זמן לטפח את תחביב המקרמה שאותו זנחה או ללכת לישון מוקדם במקום לבזבז זמן על שיטוט אינסופי ברשתות החברתיות. כדבריה: "כמות הזמן שהייתי שורפת על הטלפון היא בלתי נתפסת".

ד"ר חננאל רוזנברג, חוקר חשוב בתחום נוער וסלולר, עשה לאחרונה מחקר משמעותי וחשוב שהקיף מאה בני נוער ישראלים בגיל תיכון, שהתנתקו מהסמארטפון שלהם למשך שבוע. בספרו 'מנותקים' שיצא לאחרונה, ד"ר רוזנברג ופרופ' בלונדהיים מתארים את חוויות הנחקרים ביומנים אישיים ובראיונות. ציטוט מספרו ממחיש את התהליך שעברו גיבורי הסרט שלנו:

"בעיני הנוער, החוויה של 'שבוע ללא סלולר', מאפשרת לשבור את תפיסתם העצמית כמכורי סלולר, וחשוב מכך - את התפיסה של השימוש כדבר כפוי ובלתי נשלט".

הסרט ממחיש איפוא את הפתגם של חז"ל ממסכת אבות (ד', א'): "איזהו גיבור - הכובש את יצרו", ומוכיח שהדבר אפשרי. למרות החשש הגדול, הסרט מבהיר שכל אחד יכול להתנתק מהסלולר ולחוות תחושת שחרור, הקלה המלווה לעיתים בתחושה דואלית של פספוס, חוסר עדכניות.

ולסיום - ממליצה לכם, אנשי חינוך ותלמידים, להתנתק מהסמארטפון למשך רבע שעה ולצפות בסרט: 'מנותקים'. מדובר בסרט הרלוונטי לכולנו, מעורר חשיבה וביקורת עצמית. בהקשר החינוכי -הסרט עשוי להוות פתיח מצוין לדיון חינוכי-ערכי בסוגיית ההתמכרות למסכים.

בנימה אישית, כמי שחקרה את השפעת הקשר בין מורה-תלמיד ברשתות החברתיות, אני מוצאת שזה סרט חשוב לכל איש חינוך המבקש להבין את עולמו של התלמיד / המתבגר באופן מעמיק יותר, ומתוך כך לגבש תפיסה חינוכית ערכית המדברת בגובה העיניים של התלמיד.

מתוך הסרט 'מנותקים'

אם סוגרים לכם את הדלת - אתם נכנסים דרך החלון

על הסרט 'הקרנת בכורה'

אמיתי ליבוביץ (עורך) וישי צחי (מפיק) // בוגרי מגמת תקשורת
בישיבת בנ"ע לפיד מודיעין

תקציר הסרט:

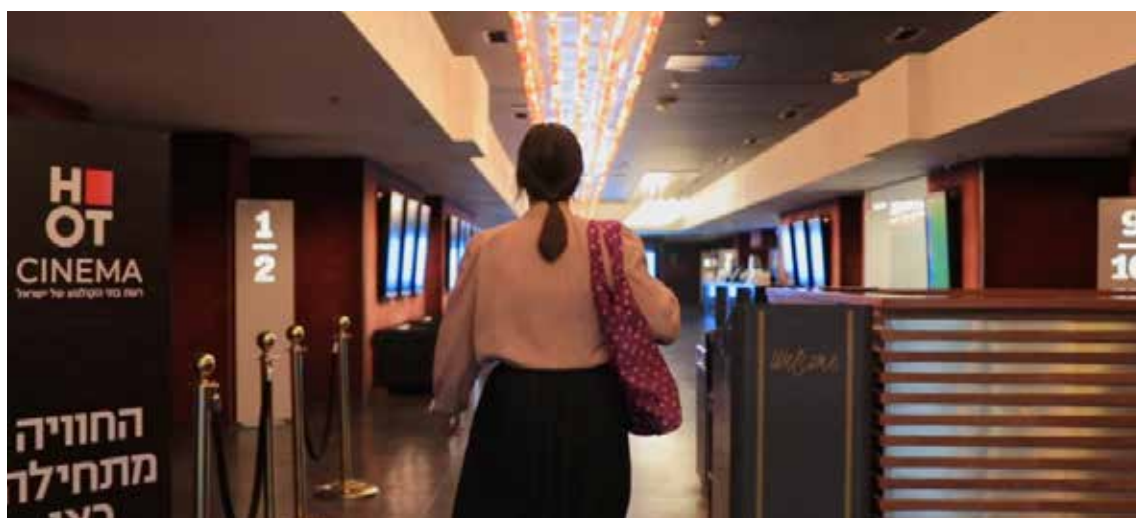
רעיונות. לאחר כמה שבועות ננעלנו על הרעיון הזה
והתחלנו לעבוד.

במסגרת "מסע ישראלי" של השכבה, היינו בשבת
במאה שערים. במהלך השבת אכלנו אצל משפחה
חרדית וניצלנו את ההזדמנות לעשות תחקיר. היו אלה
שני הורים חוזרים בתשובה ושאלנו אותם בעיקר על
קולנוע נשי חרדי. האב היה נחרץ בדעתו לגבי קולנוע,
טען שזה ביטול תורה ואף ציטט פסוקים מהתורה
המצביעים על כך, ואילו האם סיפרה לנו על קולנוע
נשי חרדי שנעשה, נכתב ומשוחק על ידי נשים בלבד.

לאחר התחקיר ובמהלך כתיבת התסריט (לפני כן
חשבנו על סצנות אופציונליות), עלו מספר רעיונות

הודיה אוהבת קולנוע, אבל מכיוון שהיא בת בכורה
למשפחה חרדית, היא נאלצת להסתיר את הדבר
מהוריה ומספרת רק לחברתה הטובה בסמינר הבנות.
הודיה גם מסתירה את העובדה שכדי לראות סרטים,
היא בחרה לעבוד כסדרנית בבית קולנוע בעיר
הסמוכה. העניינים מסתבכים כשבאחת המשמרות
שלה בבית הקולנוע היא פוגשת במנחם, בן דודה
שהגיע גם הוא לצפות בסרט.

על הסיפור חשבנו בכיתה ביחד עם חנוך, המורה
שלנו לקולנוע, במהלך סיעור מוחות בו כל אחד העלה

מתוך הסרט 'הקרנת בכורה'

מתוך הסרט 'הקרנת בכורה'

לבסוף הגיעו אלינו, להפתעתנו, עשרות שחקנים שהתעניינו בסרט. ביצענו אודישנים מצולמים ובהתייעצות עם המורה וחברי המגמה, בחרנו בשחקנים הראשיים. השחקנים שלנו הגיעו מרקעים דתיים שונים והחלטנו שהשחקנית הראשית, שתגלם את הדמות של הודיה, היא ענבל סביון, שהיא בכלל חילונית. היה חשוב לנו להשתמש בסמנים דתיים ברורים וביגוד חרדי איכותי שיגרום לצופה להאמין ולהתחבר כמה שיותר לסיפור. אספנו ספרי קודש ותמונות של רבנים מוכרים מחברים ושכנים וכך הפכנו בית דתי מסורתי לבית חרדי, וחילונים גמורים - לחרדים. בנוסף היינו צריכים למצוא ולהכין פוסטר של בית קולנוע, למצוא בגדי עבודה של הוט סינמה ולהכין תגי שמות.

את הסרט צילמנו בצילום המאופיין באמצעי המבע הקלאסי, בהם תנועות מצלמה חלקות ותאורה רכה. המטרה של אמצעים אלו היא להכניס את הצופה אל תוך הסיפור. השתמשנו בגדלי שוטים שונים, ביניהם הרבה קלוז אפים, שמשקפים את הרגשות של הדמות והחשש שלה שיגלו שהיא חיה בין שני עולמות. הסרט הוא סרט בסגנון קלאסי. הפרוטגוניסט בסיפור הוא הודיה. מטרתה היא להצליח לשלב בין עולם הקולנוע לעולם החרדי. האנטגוניסטים בסיפור הם המשפחה

והחלטנו שהנערה לא תשקר להורים שלה אבל היא כן תתחמק מהאמת. היה חשוב לנו שהנערה תוצג כנערה חרדית "טובה" הן מבחינה דתית והן מבחינת הקשר שלה עם משפחתה. לדעתנו זה גורם לקונפליקט להיות יותר מעניין ולכך שהאמירה בסרט תהיה יותר חזקה. יכולנו לבחור בדמות "סוררת" אך בחרנו בדמות שיוצרת אמפטיה ומחדדת את הקונפליקט. כבר בתחילת הסרט היא קוראת תהילים בדרך למשמרת בקולנוע, וכן ניתן לראות בכל מהלך הסרט שהודיה מכבדת את הוריה, נוטלת ידיים בקביעות, מתפללת בדביקות ומעריצה את השיעורים של הרבנית שלה.

לאחר כתיבת הסרט הגיע שלב ההפקה. חששנו מזה כי יחסית זהו סרט מורכב להפקה. בהתחלה לא האמנו שנמצא בית קולנוע שיסכים שנצלם בו די הרבה סצנות, שחקנים טובים ואמינים לנושא הסרט שלנו או שנמצא הורים ומשפחה שתסכים לצלם אצלם בבית, אבל החלטנו שאנחנו הולכים על זה עד הסוף (חנוך תמיד אמר לנו: "אם סוגרים לכם דלת - אתם נכנסים מהחלון"... לא מוותרים 😊).

פרסמנו בכל קבוצה אפשרית בפייסבוק בנוגע לשחקנים, העלינו לכל חשבון אינסטגרם שלנו ופינו לסטודנטים למשחק שיפרסמו את הדרישות שלנו.

נקודת שיא מגיעה כאשר מנחם מגיע לארוחה משפחתית בביתה של הודיה, וההורים של הודיה מגלים שמנחם הולך לקולנוע.

ההתרה מגיעה כאשר מנחם מרגיע את ההורים ומצליח להסביר להם את טענתו.

העבודה על הסרט הייתה חוויה מדהימה עבורנו. כל תהליך היצירה, משלב החשיבה על הרעיון הבסיסי, דרך פיתוח התסריט, ההפקה והעריכה היו מורכבים אבל מתגמלים מאוד. למדנו מהעבודה הרבה מאוד על סרט הגמר ובעקבותיו רובנו בהחלט חושבים להמשיך בתחום הקולנוע.

השמרנית שמונעת מהודיה להצליח לשלב את שני העולמות בחייה.

בתחילת הסרט יש **אקספוזיציה** בה אנו מציגים את הודיה ואת הסביבה שלה. הודיה מצד אחד עובדת בקולנוע, אך מצד שני חרדית שגרה בבית חרדי שמרני (בין היתר הכנו במיוחד פשקווילים חרדיים נגד צפייה בסרטים).

האירוע המחולל בסיפור הוא הרגע בו אנו מגלים שהמשפחה של הודיה נגד קולנוע בעיקרון, ומכאן מבינים את הסיבוך שהודיה נמצאת בו.

נקודת מפנה מתרחשת כאשר הודיה פוגשת את בן דודה מנחם בקולנוע.

מתוך הסרט 'הקרנת בכורה'

הסרטים שעלו לגמר - כנס יצירה צעירה מספר 26 - תשפ"ג

1 רטט // עלילתי

ישיבת חמ"ד אור תורה נווה שמואל, אפרת

אחרי שעידן בן ה-17 מתחשמל, מכשירים חשמליים מתחילים לדבר איתו. הוא נכנס יותר ויותר עמוק לעולם טכנולוגי, מנותק מהסביבה האנושית. השימוש בכוחותיו החדשים מעמיד אותו בדילמה מוסרית ובבחירה בין חברות לבין הישארות בעולם וירטואלי.

2 נופל וקם // תיעודי

אולפנת חמ"ד צביה מעלה אדומים

אליעזר עבר תאונה שגרמה לו לפגיעות במוח ובתפקודים נוספים. הסרט מלווה אותו בתהליך השיקום בדרכו מלאת ההשראה.

3 תחושת בטן // עלילתי

אולפנת חמ"ד אמי"ת נגה, בית שמש

אלה היא אם צעירה לתינוק ונשואה לדניאל. חופשת הלידה לא עוברת כפי שציפתה וקשה לה להיקשר לתינוק המתוק שלה.

4 מלאכית // תיעודי

אולפנת חמ"ד צביה מעלה אדומים

סיפורה של תאומה לילדה עם תסמונת מיוחדת. הסרט מציג את הקונפליקט של התאומה לצד האהבה והקשר אל אחותה.

5 צבר שחור // תיעודי

ישיבה תיכונית חמ"ד אורט קרית גת

סיפורם של אלחנן וידידיה, בני העדה האתיופית שנולדו בארץ ונמצאים במשבר זהות. הוריהם שנולדו באתיופיה עשו כברת דרך ארוכה להשתלב בהוויה הדתית ציונית, אך האם הדור השני רואה בה את ביתו?

6 המחלה השקופה של אבא // תיעודי

אולפנת חמ"ד לבונה, מעלה לבונה

סיפורה של תהילה ברכה, נערה בת 18, שמתמודדת עם אבא שסובל מדיכאון קליני. תהילה מחליטה להפוך את ההתמודדות לתהליך מתועד בו היא חושפת בפני חברותיה את הסיפור שמשפיע רבות על חייה בעבר ובהווה. גם בתוך הבית בני המשפחה פותחים דברים שלא דיברו עליהם בצורה משמעותית עד היום.

7 למראית עין // תיעודי

ישיבת חמ"ד אמי"ת עמיחי, רחובות

אביחי עיוור. הוא מסתובב עם מקל, את עיניו מכסים משקפיים כהים, הוא עם מוגבלות, אבל זה רק למראית עין. למעשה שום דבר לא עוצר אותו - הוא נשוי, אב לשלושה ילדים, עובד כמורה בכמה בתי ספר ומנהל חיים מלאי משמעות. איך הוא עושה את זה? מה מניע אותו?

8 הקרנת בכורה // עלילתי

ישיבת חמ"ד בנ"ע לפיד, מודיעין

הודיה נקרעת בין אהבתה לקולנוע לבין העובדה שהיא נולדה ומשתייכת לחברה החרדית.

9 לקנות שאנל // עלילתי

אולפנת חמ"ד אור תורה אוריה, גוש עציון

אליה, נערה ממעמד כלכלי נמוך, מתמודדת עם חברות שחיות ברמת חיים הרבה יותר גבוהה משלה, ונאבקת "ליישר קו", גם במחיר של הסתרה ואפילו שקרים. כשהוצאה בלתי צפויה נופלת עליה - מתנה יקרה ליומולדת של חברה, היא עושה הכול כדי להשיג את הכסף. האם זה יהיה שווה את המחיר?

10 מנותקים // תיעודי

אולפנת חמ"ד נחלה דרכא, אלעד

מה קורה לשני בני נוער כשמנתקים אותם מהנייד והמסכים לארבעה ימים? סרט שהוא ניסוי חברתי הבוחן את הקשרים של כולנו למסך.

11 ילד של אבא // תיעודי

אולפנת חמ"ד הרב בהר"ן, גדרה

סיפורו של דוד פומברג, אבא של יאיר, ילד מוכשר עם תסמונת דאון. יאיר הוא המתופף של להקת שלוזה. זהו סרט על גבורה ואהבה ועל אבא אחד עם לב ענק.

12 כלוא במציאות // עלילתי

ישיבת חמ"ד שעלי תורה, בית שמש

שמעון, תלמיד תמים שלא מצליח בבחינות הבגרות מוצא מפלט במשחקי מחשב. הוא נמצא בלחץ מהמורים ומאימא שלו, עד שמקבל הצעה מפתה שתפתור לו את כל הבעיות. כך הוא לפחות חושב.

אות הזקרה

למורה אדזה שושן

בוגרת מגמת קולנוע באולפנת קריית ארבע.
מורה לקולנוע באולפנת "הללי" בגבעת וושינגטון
ומנהלת הפקות בבית הספר לקולנוע "מעלה".

רקע מקצועי

ב"קאט" על פני שמיל. זו ההחלטה הטובה ביותר
שעשיתי בחיי. רגע מכונן נצור באורות טונגסטן 800
וואט.

למדתי קולנוע ארבע שנים בבית הספר לקולנוע
"מעלה" במסלול בימיו והפקה. בהמשך זכיתי לעבוד
על סטים מאתגרים בשלל תפקידים, ביניהם: מפיקה
ב"סרוגים", מנהלת תסריט ב"שטיסל", עוזרת במאי
ב"בלתי רשמיים" וב"אמצע החיים", וגם זכיתי לערוך
את הסרט הנוגע ללב "המראה של השמש". העבודה
על הסטים היא הלימוד האמיתי של מהות הקולנוע,
עבודת צוות מגובשת ומחייבת שהופכת מילה כתובה
לחזון ויזואלי שלעיתים נצרב בתודעה הקולקטיבית.
את תעודת ההוראה והתארים (בתקשורת ותנ"ך)
השלמתי לשמחתי במכללת "הרצוג".

היום אני מלמדת קולנוע באולפנת הללי בגבעת
וושינגטון ומנהלת הפקות בבית הספר לקולנוע
"מעלה".

את הרגע הקסום בו נחשפתי לעולם הקולנוע
לא אשכח לעולם. זה הרגיש כמו מנהרת האור
המפורסמת (זאת שכל מאבדי ההכרה השבים
מעולמות חשוכים, חוזרים ומספרים עליה). זה היה
רגע של סנה בוער וגילוי פנים.

ערב. מסדרון אולפנה. תלמידת כיתה ט' משועממת
משוטטת לה במסדרונות, ולפתע נשמעת צרחה
מאחת הכיתות: "קאט!" (הקאט היחיד שהכרתי אז,
היה שמיל החתול האולפניסט). המשועממת טסה
לכיוון הצרחה ומחזה נגלה לעיניה: דלת פתוחה,
שלושה תפוזים כתומים גבוהים וזוהרים, שתי
שחקניות, כמה תלמידות, אחת מרימה מקל שחור
ארוך, שלימים התברר כמקל בום. מצלמה אימתנית
עם עין אדומה העונה לשם "טלי", ומורה שצועק
"אקשן!"

שחקנית מחטיפה סטירה לשחקנית שנייה, צעקה,
סומק מציף את הלחיים, ו"קאט!!" מהופנטת בחרתי

חזון מקצועי

כל אחד על זוג כסאות אוטובוס, עם כוס פופקורן
צפייה שהסתיימה באירוע המחולל וצוואר תפוס
שהתקבע סביב נקודת השיא, אבל חיוך על השפתיים
גם אחרי הרולר.

כילדה, רגעי האסקיזם המזוקקים של האושר היו
הרגעים בהם הורשינו לראות סרט. כיוון שתקופה
ארוכה לא הייתה לנו טלוויזיה בבית, היינו יורדים
אחת לשבוע לאוטובוס של אבא שלי לצפות בסרט
וידאו בטלוויזיה המרובעת באוטובוס. ארבעה ילדים,

אני רוצה שהם יחוו ויעריכו סיפור טוב, וילמדו להפעיל את הכפתורים המציתים את נקודות הרגש המעוררות הזדהות ונחקקות בלב. העובדה שאפשר לראות היום הכל בכל רגע נתון היא מעמסה גדולה מידי עבור כולם ובטח עבור ילדים ונוער הנחשפים לתכנים שלעיתים מצלקים.

יחד עם זאת אני תמיד נהנית ללמד "תולדות הקולנוע", מה שמחייב את התלמידות להיפתח ולהיחשף להיסטוריה ולאירועי עבר חשובים ולהבין תהליכים שהתרחשו בארץ ובעולם ובאו לידי ביטוי במדיום הכי משקף שיש - הקולנוע.

לשמחתי, כיום ארבע מבוגרות תלמידותיי ב"הללי" לומדות קולנוע בבית הספר לקולנוע וטלוויזיה "מעלה".

כיום העולם האודיו-ויזואלי כל כך נגיש, גדוש, מועשר ומפוסטם בשלל סרטים וסרטונים שמגיחים חסרי צורה ותוכן בתוך כמה שניות (כמו האוריקים משר הטבעות) ונצפים במיליונים. חצי האמרה המפורסמת של נורמה זמון מ"שדרות סאנסט": "הסרטים הם אלה שנהיו קטנים", נשארה רלוונטית.

הודות למהפכה הסלולרית, אנשים הפכו "מאושפזי פלאפון", לא מסוגלים לחיות בלעדיו, נרדמים ומתעוררים עם המכשיר הנייד הקטנטן, המכיל כל מדיה אפשרית. התקווה שלי היא להצליח ללמד את התלמידים שלי לברור ולצרוך סרטים ותכנים נכונים וטובים ובמידה. ללמד אותם להנות מרגעים, מסצנות מרגשות, מעולם של דימויים, וגם מסרטים שהקצב שלהם לאו דווקא "טיקטוקי". לרדת לעומק של הסיפור, הרעיון והז'אנר, ולגלות רגעים קסומים גם בשחור לבן.

נימוקי ועדת הבחירה

אדוה שושן נכנסה ללמד את ההיבט התאורטי של הקולנוע באולפנת הללי לאמנויות שבגבעת וושינגטון בשנת 2014, תשע"ד.

כמורה צעירה ואוהבת קולנוע הצליחה להדביק את תלמידותיה באהבת הקולנוע ובסופו של דבר השתקפו הלמידה והאהבה בשפה הקולנועית העשירה של סרטי הגמר של שנוצרו באולפנה.

המקצועיות, המסירות והקפדנות של אדוה הורגשו בכל תהליכי ההוראה שלה, הן במבחנים שכתבה והן בתוכניות העבודה שהגישה לאישור.

עם השנים הפכה אדוה למעורבת בחשיבה על תהליכי ההוראה וההערכה עם צוות ההדרכה והפיקות. הערותיה המחכימות על תיק ההפקה סייעו בזיקוק והפיכתו למקצועי יותר. דוגמה להתגייסות והמעורבות שלה היא מהשנה שעברה (תשפ"ב). אדוה נקראה להציל מחזור אחרון במגמת קולנוע שלא נמצאה לה מורה. למרות

שנכנסה כמעט באמצע השנה היא חוללה שם נס שעיקרו הוא לא רק בעובדה שהתלמידים למדו והשלימו בגרות בהצלחה, אלא בעובדה שבזמן כל כך קצר הצליחה להדליק עיניים ולבבות אדישים באהבת הקולנוע ויחד עם עמיתה איתמר קופלד הצליחו תוך זמן קצר להניע את התלמידים לעשייה וליצירה.

באותה שנה (תשפ"ב) הצטרפה אדוה לצוות הבוחנים. היחס שלה לתהליך הבחינה היה מעורר השראה. החל ממשוּב הבוחנים שכתבה לתלמידים הנבחנים וכלה בעובדה שלא ויתרה למורים על תהליכי ההוראה ולמידה מקצועיים שהובילו לבסוף להכרה של הנהלת בית הספר בצורך להוביל שינוי במגמת התקשורת בבית ספרם.

על מסירות, התגייסות ומקצועיות אלה מוענקת לה השנה תעודת הוקרה.

אות הזקרה

שלומית אסולין

בוגרת מגמת תקשורת באולפנת כפר פינס.
מורה לקולנוע באולפנת צביה רבבה.

★★★

רקע מקצועי

בכיתה י"א הייתי צריכה לבחור מגמה, ואחת האפשרויות הייתה מגמת תקשורת. הצטרפתי למגמה וזכיתי ללמוד עם המורים המיתולוגים חנוך זאבי ובלהה גליקסברג. הם הנחילו לי את האהבה למקצוע, את נקודת המבט המעמיקה יותר לחיים ואת הרצון ליצור. כאשר הייתי צריכה לבחור מקום ללימודים אקדמיים בחרתי ללמוד במסלול לתקשורת וקולנוע במכללת אורות ישראל באלקנה.

כאשר סיימתי את הלימודים והתחלתי ללמד רציתי יותר להעמיק בתחום התסריטאות. למדתי תסריטאות במשך שנתיים בבית ספר לקולנוע "מעלה". ברקע תמיד היה לי חלום גדול ללמוד תואר

שני באוניברסיטת תל אביב. זכיתי להגשים גם אותו ויש לי MFA בקולנוע!

במהלך הלימודים יצרתי גם סרטים. במכללת "אורות" את 'הפסקת אש', ובאוניברסיטה את הסרט העלילתי 'שלום שבת' וסרט תיעודי 'נסיעות' (דומה ל'טרמפיסטים', שנעשה שנים אחר כך).

בין לבין למדתי קונדיטוריה והקמתי עסק קטן ומצליח של קינוחים שנקרא 'שלומיתוש מאפים מפנקים'. בזכות העסק למדתי שיצרניות יכולה להתפתח להמון כיוונים.

חזון מקצועי

בתור תלמידה שאהבה להגיע בעיקר לשיעורי תקשורת, חשוב לי שהתלמידות שלי ייהנו להגיע לכיתה, שיהיה להן טוב בשיעור, שהמגמה תעצים אותן ותיתן להן מקום של ביטוי עצמי והסרט אותו ייצרו ישקף את אופיין ואת הסגנון הקולנועי שלהן.

התפיסה החינוכית שלי היא שלא רק אני מכילה בתוכי את הידע. הידע נמצא בכל מקום והתלמידה יכולה ללמוד בלמידה עצמאית. תפקידי כמורה הוא

לגרות אותה ללמידה. אני מפנה אותה לאסוף מידע וללמוד באמצעות האתרים הרלוונטיים ברשת. הידע זמין, וכדי להתפתח וללמוד הן צריכות לבוא עם רצון ללמוד וסקרנות, ואז השמיים הם הגבול.

לכיתה אני משתדלת להביא יצירות עדכניות. למשל לראות יחד טריילרים של סרטים שמופיעים עכשיו בקולנוע, כדי לגרות את התלמידות לצפות ולהעשיר

להסב את תשומת ליבן לשאלות שחשוב לחזק, נקודות משמעותיות, לזהות איתן את הסגנון שלהן כעורכות ואז להעצים את הסגנון הזה לאורך הסרט, וכך עם הבימאית והצלמת - אבל הסרט הוא שלהן!

אני באה להוראה ממקום של אהבה מאוד גדולה. כשאני פוגשת את התלמידות אני מלאת אור ושמחה ואני נהנית מכל רגע של שהות בכיתה. אני אוהבת לעבוד עם בני נוער.

לפני כשנה חליתי בסרטן ואינני יודעת אם יהיו לי כוחות לחזור ללמד. אני מאוד מתגעגעת לתפקיד ולתלמידות. כאשר הבנות הפרטיות שלי בבית מספרות לי סיפורי תלמידות-מורה, אני מבינה איזו שליחות גדולה יש לי, וכמה משמעותי התפקיד של המורה לקולנוע בפרט ושל מורים בכלל, בנוכחות ובליוי של התלמידים, בחיוך היום יומי ובקבלה - לראות אותן כפי שהן.

את העולם שלהן ולראות את העומק בסרטים מגוונים.

כאשר אנחנו לומדות מושג או מכירות דמות של יוצר או בימאי, אנחנו פותחות יחד גוגל ולומדות עליו, כך אני מלמדת את הבנות לחקור ולמצוא מידע לבד.

חשוב לי שבקבוצות היוצרות את הסרטים תהיה תחושה של למידה, התחדשות ועצמאות. בזמן שאנחנו עובדות על הסרטים אני מכוונת את הבנות להוביל את הסיפור ולא להיות מובלות. שתהיה להן עמידה מול הדמות שהן מתעדות בסרט שלהן. חשוב לי שיביאו לידי ביטוי את האמירה הקולנועית שלהן והסגנון שלהן יתבטא בסרט.

אני אומרת להן שוב ושוב: "אני לא עושה לכן את הסרט. אתן בונות את הרעיון והתסריט, אני יכולה לעזור לכן להעצים אותו". נקודת המבט שלי יכולה

נימוקי ועדת הבחירה

שלהן ועם הנושאים הרגישים והמורכבים בהם בחרו לגעת. הרצון ללמוד ולהתמקצע הוביל אותה להיות שותפה בקבוצת מורות להפקה של החינוך הדתי שהתכנסה בשומרון אחת לכמה שבועות ללמידה עצמית בטכניקה של למידת עמיתים. היום המושג 'קהילה לומדת' כבר ידוע ומוכר, אבל אז זו הייתה דוגמה יחידאית ונפלאה לקהילת מורות תומכת ולומדת הנעזרת בעמיתים כדי להתקדם.

על כל זאת ועוד אנחנו מבקשים להעניק לך שלומית יקרה את הוקרה ומאחלים לך בריאות איתנה וחזרה לעבודת ההוראה שחסרה אותך מאוד.

שלומית אסולין היא מורה לקולנוע שעברה דרך ארוכה בהכשרה ובלמידה עצמית מתוך סקרנות ואהבת התחום. כיוון שההכשרה במכללת אורות המעניקה תואר תיאורטי לא נתנה לה כלים מספקים להוראה המעשית, היא פנתה לבית ספר לקולנוע 'מעלה' להתמחות בתסריטאות ואז לאוניברסיטת תל אביב להתמחות בתואר מעשי בקולנוע. ככול שההתמחות שלה בתחום התפתחה היא ניכרה יותר ויותר בסרטי תלמידותיה. שלומית הקימה את מגמת הקולנוע באולפנת רבבה והובילה את תלמידותיה להישגים יצירתיים חשובים שבאו לידי ביטוי גם בתחרות הארצית ובעיקר בעומק התהליך שעברו תלמידותיה עם עצמן, עם הגיבורים

מורים שהשתתפו בוועדות המיון הראשונות בשנת תשפ"ג

חן גלון קליין // מורה להפקה במגמת התקשורת באולפנת הרב בהר"ן בגדרה.

אור מנחם // מורה לקולנוע בישיבת אור תורה נווה שמואל באפרת, מרצה לקולנוע ב'מכללת הרצוג', ומדריכה ארצית לקולנוע בחמ"ד.

חנוך זאבי // במאי ומפיק. מורה לקולנוע בתיכון אמי"ת כפר גנים פתח תקווה ובישיבת בנ"ע לפיד מודיעין.

שירה ביליג // במאית וצלמת סרטים. מורה להפקות באולפנת צביה אשקלון.

רחלי קינד // יוצרת ועורכת סרטים.

מורה לקולנוע (עיוני) ולהפקה בנתיב האולפנה בראשון לציון.

דוד מסיקה // מורה לתקשורת ולהפקה בתיכון יגאל אלון, יהוד, ומורה לתקשורת בישיבת בנ"ע לפיד מודיעין.

חן קליין // יוצרת ומנחה, מלמדת באולפנת לבונה ובאולפנת נחלה דרכא באלעד.

אלעד מוקדס // יוצר קולנוע, מרצה ומורה בישיבה בתיכונית בלבב שלם בירוחם ובישיבה התיכונית אמי"ת יגל באשדוד.

מלי שטרייכר-סער // ע. במאי. מורה לקולנוע ותקשורת ולהפקה באולפנת אורט אלקנה ובישיבת מערב השומרון באלקנה.

צפנת דוד // מורה לתקשורת וקולנוע באולפנת נווה שרה הרצוג בבני-ברק, ובישיבת אמי"ת אלירז בפתח תקווה.

עדיאל לוי // צלם ומפיק מוזיקלי, מורה לתקשורת והפקות בתיכון מקיף ב' באשקלון.

טל טביומי // במאית ומורה להפקות באמי"ת הלל ברחובות.

תודה לכם מורים יקרים על תרומתכם לכנס היצירה הצעירה בבחירת הסרטים שעלו לגמר.

אנו מודעים למאמץ הנדרש כדי לפנות זמן לצפייה בסרטים והערכתם, אך אין ספק שיש בכך למידה רבה והשפעה גדולה על איכות סרטי הגמר של תלמידים ברחבי הארץ.

מורים שהשתתפו בוועדת חצי הגמר לשנת תשפ"ג

כנרת גמרא // מדריכה ארצית להפקה בחמ"ד, מורה להפקה באולפנית אמי"ת גגה בבית שמש

אור מנחם // מדריכה ארצית לקולנוע, מורה לקולנוע בישיבת אור תורה נווה שמואל באפרת

יהודה ויטלזון // מדריך ארצי להפקה ותקשורת בחמ"ד, מורה לקולנוע ולהפקה בתיכון אור תורה סטון בנים בירושלים

צוות ההדרכה של לימודי התקשורת והקולנוע בחמ"ד לשנת תשפ"ג

יהודה ויטלזון // מדריך ארצי להוראת תקשורת, והפקה

אור מנחם // מדריכה ארצית להוראת הקולנוע

כנרת גמרא // מדריכה ארצית להוראת הפקה

עינת קאפח // מדריכה ארצית לתסריטאות

מתוך הסרט 'שלום בית'

בתי ספר שהגישו סרטים לתחרות יצירה צעירה תשפ"ג

ירושלים	התיישבותי
אולפנת חמ"ד, קריית ארבע	אולפנת חמ"ד, נווה דקלים
אולפנת חמ"ד אמי"ת נגה, בית שמש	ישיבת חמ"ד אור תורה נווה שמואל, אפרת
ישיבת חמ"ד ניצני עוז, בית שמש	אולפנת חמ"ד הרב בהר"ן, גדרה
ישיבת חמ"ד שעלי תורה, בית שמש	אולפנת חמ"ד ראש צורים
אולפנת חמ"ד לבונה, מעלה לבונה	אולפנת חמ"ד אור תורה אוריה, גוש עציון
תיכון חמ"ד אמי"ת אורי בנות, מעלה אדומים	תיכון חמ"ד באר עמ"י, באר טוביה
אולפנת חמ"ד צביה, מעלה אדומים	אולפנת חמ"ד בני"ע שעלבים
תיכון חמ"ד אמי"ת איתן, מעלה אדומים	ישיבת חמ"ד אמי"ת נחשון, נחם
ישיבת חמ"ד בני-עקיבא לפיד, מודיעין	אולפנת חמ"ד שעלבים

דרום

ישיבת חמ"ד אמי"ת, אשדוד

אולפנת חמ"ד צביה, אשקלון

אולפנת חמ"ד דרכא, נתיבות

ישיבה תיכונית חמ"ד בלבב שלם, ירוחם

ישיבה תיכונית חמ"ד אורט, קריית גת

מרכז

אולפנת חמ"ד צביה, רחובות

אולפנת חמ"ד נחלה דרכא, אלעד

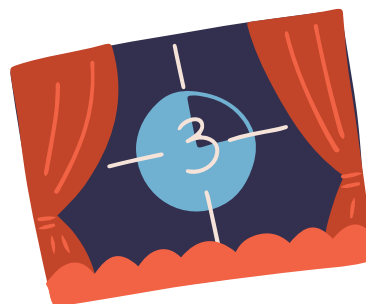
ישיבת חמ"ד אמי"ת עמיחי, רחובות

חיפה

אולפנת חמ"ד שח"ם, קריית אתא

תל אביב

ישיבת חמ"ד אמי"ת כפר גנים, פתח תקווה

מעניקי הפרסים

פרס ראשון לסרט העלילתי // מכללת הרצוג

פרס ראשון לסרט התיעודי // מכללת אורות ישראל

פרס השופטים על שם אורי אורבך ז"ל // מועדון ה'גולה'

פרס חביב הקהל // בית ספר לקולנוע 'מעלה'

פרס הגולשים של שם אדיר זיק // ערוץ 7

חברי ועדת השיפוט המקצועית לשנת תשפ"ג

הרב אברהם סתו // רב, סופר ופובליציסט

איתי קן תור // קולנוען ומרצה, מדריך ארצי להפקות סרטים במשרד החינוך

מולי קימל // מוותיקי מורי ההפקה בחינוך הדתי

